

Pensions at a Glance: Public Policies across OECD Countries 2005 Edition

Summary in Finnish

OECD:n eläkekatsaus: Julkinen eläkepolitiikka OECD-maissa, vuoden 2005 painos

Yhteenveto suomeksi

Eri OECD-maissa on viime vuosina nähty monia eri eläkeuudistuksia. Muutosten taustalla on ollut pääasiassa huoli eläkejärjestelmien *rahoituspohjan kestävydestä* väestön ikääntyessä. Kun eläkejärjestelmiin tutustutaan tarkemmin, huomataan monimutkaisia rakenteita ja sääntöjä, jotka vaikeuttavat eläkejärjestelmien suoraa vertailua. Eläkeuudistuksista saatujen kokemusten ja niiden vaikutusten vertailu antaa kuitenkin poliittisille päättäjille tärkeitä tietoja.

Raportti kertoo, kuinka suurta eläkettä työuransa nyt aloittavat henkilöt voivat olettaa saavansa siirtyessään eläkkeelle. Tämä analyysi vastaa moniin poliittisiin kysymyksiin. Suojaavatko eläkejärjestelmät köyhyydeltä? Ovatko ne rahoituksellisesti vakaalla pohjalla? Kuinka ne kohtelevat sellaisia ihmisiä, joilla on pienet tulot tai jotka ovat ajoittain työttöminä? Tämä raportti on ensimmäinen kahden vuoden välein ilmestyvien raporttien sarjassa. Tulevissa painoksissa arvioidaan eläkeuudistusten vaikutusta.

Raportti paljastaa, mihin suuntaan eläkejärjestelmät ovat menossa. Maidenväliset vertailut osoittavat, että eri OECD-maiden eläkejärjestelmissä on merkittäviä eroja. Tässä raportissa esitetty analyysi kattaa kaikki pakolliset eläkejärjestelmät - ei ainoastaan julkisia eläkejärjestelmiä vaan myös pakolliset yksityiset eläkkeet. Raportissa tutkitaan myös vanhusväestölle tarkoitettuja turvaverkkoja. Raportissa otetaan huomioon verotuksen erot eri maiden välillä ja myös työssä käyvien ja eläkeläisten välillä. Näin ollen tämä raportti tarjoaa kokonaisvaltaisen kuvan tulonsiirroista sukupolvien sisällä ja niiden välillä. Raportti kertoo siis eläkejärjestelmien *sosiaalisesta riittävydestä*. Eläkejärjestelmillä on kaksi päätavoitetta. Ensimmäisenä tavoitteena on tulojen siirto pienituloisille eläkeläisille ja kurjistumisen estäminen vanhuusiällä. Toisena tavoitteena on auttaa työssä käyvää väestöä säilyttämään elintasonsa myös eläkkeellä korvaamalla työtulo riittävällä tasolla. Useimmat maat pyrkivät kumpaankin tavoitteeseen yleisissä

eläkejärjestelmissään, mutta näiden kahden tavoitteen välisessä sisäisessä tasapainotuksessa on merkittäviä eroja.

Tämä raportti osoittaa, että OECD-maiden keskituloiset ihmiset voivat olettaa eläkkeensä olevan verojen jälkeen hieman alle 70 % työaikaisista nettotuloista. Irlannissa ja Uudessa-Seelannissa eläkkeen *osuus työajan nettotuloista* on pienin. Näissä maissa on käytössä vain perustason eläkejärjestelmät, ja korvaustaso on alle 40 %. Isossa-Britanniassa ja Yhdysvalloissa nettokorvaustaso on hieman suurempi ollen noin 50 %.

OECD-maiden *pienituloiset työntekijät*, joiden tulo on puolet keskitulosta, saavat noin 85 %:n nettoeläkekorvauksen. Joissakin maissa köyhien työntekijöiden eläkkeet ovat erittäin pienet. Saksassa, Meksikossa, Slovakian tasavallassa ja Yhdysvalloissa täysiaikaisen työuran tehneiden työntekijöiden turvaverkkoeläke on alle neljännes keskitulosta.

Joissakin maissa *osallistuminen ja edut* on pyritty linkittämään tiiviimmin. Esimerkiksi Italiassa, Puolassa ja Unkarissa eläkejärjestelmissä ei ole käytännössä lainkaan tulonsiirtoja. Jos eläkejärjestelmään ei sisälly lainkaan tulonsiirtoja köyhemmälle väestönosalle, sosiaalisilla tarveharkintaisilla turvaverkoilla on yleensä tärkeämpi rooli eläkkeelle jäämisen prosessissa.

Kaikissa OECD-maissa on jonkinlainen vanhusväestölle tarkoitettu *turvaverkko*. Yleensä nämä ovat tarveharkintaisia järjestelmiä. OECD-maissa täyden työuran tehneiden työntekijöiden minimieläke on hieman alle 29 % keskitulosta.

Tämä raportti paljastaa, että henkilökohtaisella *verojärjestelmällä* on tärkeä rooli vanhusväestön tukemisessa. Eläkeläiset eivät useinkaan maksa sosiaaliturvamaksuja, ja koska henkilökohtainen tulovero on progressiivinen, eläketulon verotus on tyypillisesti kevyempää kuin ansiotulon. Lisäksi useimmissa verojärjestelmissä suositaan joko eläketuloa tai eläkeläisiä antamalla vanhusväestölle lisäetuuksia tai lisähyvityksiä.

Keskituloisilla nettokorvaustaso on 22 % suurempi kuin bruttokorvaustaso (OECD-maiden keskiarvo). Verojen ja muiden maksujen vaikutus on kuitenkin pienituloisilla keskimääräistä pienempi, koska pienituloiset maksavat suurituloisia vähemmän veroja ja muita maksuja. Pienituloisten kohdalla brutto- ja nettokorvauksen ero on keskimäärin 17 %.

Useimmissa maissa rikkaat eläkeläiset eivät saa verohuojennuksia. Saksa ja Yhdysvallat ovat kuitenkin tässä suhteessa poikkeuksia. Niissä verohuojennuksia annetaan koko tuloasteikolla (tämä tosin on muuttumassa Saksassa).

Eläkkeiden "*indeksointi*" eli niiden sitominen kustannusten ja elintason muuttumiseen on pitkään ollut keskustelunaiheena eläkejärjestelmien kestävydestä puhuttaessa. Lähes kaikki OECD-maat linkittävät eläkkeet nyt kuluttajahintoihin. Jotkut maat sitovat eläkkeet kuitenkin edelleen keskituloon, mikä voi maksaa 20 % enemmän kuin eläkkeiden indeksointi hintojen mukaan.

Toinen tähän liittyvä tekijä on "*arvostus*", joka merkitsee menneiden tulojen sopeuttamista elintason muutoksen mukaan ottaen huomioon eläke-edun ansainta-ajan ja

eläke-edun saamisen välisen ajan ero. Viime aikoihin asti arvostus on saanut paljon vähemmän huomiota kuin indeksointi, vaikka sillä on suuri vaikutus eläke-etuihin.

Useimmat OECD-maat uudelleenarvostavat menneet tulot koko kansantalouden ansiotason kasvun mukaan. Poikkeuksia on kuitenkin useita. Esimerkiksi Belgia, Ranska, Korea ja Espanja arvostavat tulot hintojen mukaan. Palkat nousevat yleensä hintoja nopeammin, joten hintojen mukaan arvostaminen johtaa merkittävästi pienempiin korvaustasoihin kuin ansiotason mukaan arvostus. Täyden työuran tehneiden kohdalla hinta-arvostus voi johtaa 40 % pienempään eläkkeeseen kuin ansiotasoarvostus.

Eläkevarallisuus eli tulevien eläkemaksatusten nykyarvo on kattavin eläkelupausten indikaattori. Eläkevarallisuudessa otetaan huomioon eläkkeiden maksutaso, ihmisten eläkkeelle jäämiseen oikeuttava ikä, ihmisten elinikäodote ja se, kuinka eläkkeitä muutetaan eläkkeelle jäämisen jälkeen palkkojen tai hintojen nousun seurauksena. Luxemburgissa on suurin eläkevarallisuus keskituloiselle työntekijälle. Eläkevarallisuus on 18-kertainen keskiansioon verrattuna miehillä ja 22-kertainen naisilla (johtuen naisten korkeammasta odotettavissa olevasta eliniästä). Tämä vastaa 587 000 dollaria eläkkeelle siirryttäessä. Tämä on lähes kolminkertainen OECD-maiden keskiarvoon verrattuna. Pienin keskituloisen työntekijän eläkevarallisuus on Irlannissa, Meksikossa, Uudessa-Seelannissa, Isossa-Britanniassa ja Yhdysvalloissa. Näissä maissa eläkevarallisuus on alle kuusinkertainen keskituloon verrattuna. Näissä maissa ihmiset kuitenkin maksavat eläkemaksuja vähemmän työaikanaan, joten voi olla harhaanjohtavaa kutsua näitä järjestelmiä vähemmän "anteliaiksi" kuin niitä maita, joissa eläkeläisille luvattu eläkevarallisuus on suurempi.

Useimmissa OECD-maissa normaali *eläkeikä* on 65. Islannissa ja Norjassa normaali eläkeikä on 67 vuotta, ja Yhdysvalloissa ollaan siirtymässä tähän ikään. Normaali eläkeikä on alle 65 vuotta Tshekin tasavallassa, Ranskassa, Unkarissa, Koreassa, Slovakian tasavallassa ja Turkissa. Ranskassa bruttokorvaustaso on alle OECD-maiden keskiarvon, kun ihmisen tulo on 75 - 200 % keskitulosta. Eläkevarallisuus kuitenkin ylittää OECD-maiden keskiarvon, koska eläkkeelle saa jäädä jo 60-vuotiaana. Tämä on suhteellisen pieni eläkeikä, kun taas odotettavissa oleva elinikä on suhteellisen suuri.

Odotettavissa olevan eliniän erot vaikuttavat eläkevarallisuuteen melko paljon. Jos muut tekijät olisivat samat, pienen odotettavissa olevan eliniän maat — eli Unkari, Meksiko, Puola ja Slovakian tasavalta sekä Turkki — voisivat maksaa miehille 10 % suurempaa eläkettä kuin sellainen maa, jossa elinikä on OECD-maiden keskitasoa (esimerkiksi Saksa, Italia ja Iso-Britannia). Pitkä odotettavissa oleva elinikä taas rasittaa eläkejärjestelmää. Miesten eläkevarallisuus on lähes 8 % suurempi niissä viidessä maassa, joissa odotettavissa oleva elinikä on korkein eli Japanissa, Islannissa, Norjassa, Ruotsissa ja Sveitsissä.

© OECD 2005

Tämä yhteenveto ei ole virallinen OECD-käännös.

Tämän yhteenvedon kopioiminen on sallittua sillä edellytyksellä, että OECD:n tekijänoikeudet ja alkuperäisen julkaisun nimi mainitaan.

Monikieliset yhteenvedot ovat käännettyjä otteita OECD:n julkaisuista, jotka on julkaistu alunperin englanniksi ja ranskaksi.

Julkaisuja on saatavilla maksutta OECD:n verkkokirjastossa osoitteessa www.oecd.org/bookshop/

Lisätietoja antaa: OECD Rights and Translation unit,
Public Affairs and Communications Directorate.

rights@oecd.org

Faksi: +33 (0)1 45 24 13 91

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal
75116 Paris
France

Vieraile osaston verkkosivuilla osoitteessa www.oecd.org/rights/

